

Sygn. akt XVII AmC 2717/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 stycznia 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Witold Rękosiewicz

Protokolant: asystent sędziego Anna Rowińska - Abczyńska

po rozpoznaniu w dniu 3 stycznia 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

przeciwko J. H. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje J. H. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści:

1. „Termin realizacji zamówienia jest określony indywidualnie dla każdego Klienta; termin umówiony może ulec wydłużeniu z przyczyn niezależnych od Firmy (...), o czym Klient zostanie powiadomiony przed upływem pierwotnego terminu realizacji zamówienia.”

2. „W przypadku wycofania z produkcji półproduktu służącego do wykonania zamówionych mebli Firma (...) powiadomi o tym fakcie niezwłocznie Klienta, a ten dokona korekty swojego zamówienia, w oparciu o przedstawioną przez Przyjmującego ofertę zamienną”.

3. „W razie nieobecności Klienta w pomieszczeniu Firma (...) nie ponosi odpowiedzialności za zamontowanie mebli niezgodnie z zamówieniem oraz za powstałe w wyniku tego uszkodzenia mechaniczne”.

II. Zasądza od J. H. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

III. Obciąża J. H. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) w W. kwotą 600 zł (sześćset) tytułem stałej opłaty sądowej od pozwu i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt J. H. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...)w W..

/-/ SSO Witold Rękosiewicz

Sygn. akt XVII AmC 2717/10

UZASADNIENIE

W dniu 10 września 2010 roku powód Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wniósł pozew przeciwko J. H. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą (...) z/s w W., w którym domagał się uznania za niedozwolone postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym o nazwie „Ogólne warunki na wykonanie i montaż mebli na wymiar” o treści:

1. „Termin realizacji zamówienia jest określony indywidualnie dla każdego Klienta; termin umówiony może ulec wydłużeniu z przyczyn niezależnych od Firmy (...), o czym Klient zostaje powiadomiony przed upływem pierwotnego terminu realizacji zamówienia”.
2. „W przypadku wycofania z produkcji półproduktu służącego do wykonania zamówionych mebli firma (...) powiadomi o tym fakcie niezwłocznie Klienta, a ten dokona korekty swojego zamówienia w oparciu o przedstawioną przez Przyjmującego ofertę zamienną”.
3. „W razie nieobecności Klienta w pomieszczeniu firma (...) nie ponosi odpowiedzialności za zamontowanie mebli niezgodnie z zamówieniem oraz za powstałe z tego tytułu uszkodzenia mechaniczne”.

Uzasadniając powyższe żądanie powód stwierdził, iż pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług stolarskich posługuje się wzorcem umownym zawierającym zakwestionowane postanowienia. Jako dowód na poparcie swojego stanowiska powód przedstawił wzorzec umowy pod nazwą „Ogólne warunki na wykonanie i montaż mebli na wymiar” zawierający kwestionowane w pozwie postanowienia.

W ocenie powoda kwestionowane przez niego postanowienia umowne, które nie zostały uzgodnione indywidualnie, kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy – stanowią zatem niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego.

Powód wskazał, iż postanowienie kwestionowane w punkcie pierwszym istotnie ogranicza odpowiedzialność pozwanej względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania oraz przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy wypełniając tym samym znamiona z art. 385³ pkt 2 i pkt 9 kc.

Podniósł, iż postanowienie tej treści ustanawia jednostronne uprawnienie przedsiębiorcy do zmodyfikowania zawartej z konsumentem umowy, w zakresie ustalonego terminu wykonania zobowiązania polegającego na wykonaniu i montażu mebli. Powód podkreślił, iż zgodnie z brzmieniem omawianego postanowienia, uprawnienie to jest skuteczne zawsze wtedy, gdy zaistnieją okoliczności określone jako ‘niezależne od przedsiębiorcy’. Zdaniem Prezesa Urzędu, wprowadzenie do wzorca umowy takiego ogólnikowego, niedoprecyzowanego sformułowania zezwala przedsiębiorcy na jego dowolność interpretacyjną, a tym samym umożliwia arbitralne zwolnienie się z obowiązku terminowego spełnienia świadczenia. W ocenie powoda ustalenie, iż wszelkie okoliczności „niezależne od przedsiębiorcy” usprawiedliwiają przedłużenie terminu wykonania umowy jest niedozwoloną modyfikacją ogólnych reguł odpowiedzialności za nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 i nast. kc). Powód zwrócił uwagę na fakt, iż nie każda okoliczność „niezależna od przedsiębiorcy” jest okolicznością za którą przyjmujący zamówienie nie ponosi odpowiedzialności. Za okoliczności „niezależne od przedsiębiorcy” uznać bowiem można nie tylko te, które powstały bez winy przedsiębiorcy, ale także te, za które powinien ponosić odpowiedzialność (np. wycofanie się kontrahenta z dostarczenia półproduktu). Wskazał, iż powoływanie się przez przedsiębiorcę na okoliczności od niego „niezależne” może w konkretnych sytuacjach prowadzić do zwolnienia się przez niego od odpowiedzialności za zwłokę w wykonaniu zobowiązania, przewidzianej w art. 477 § 1 kc, czy też uniemożliwić konsumentowi wykonanie uprawnienia przewidzianego w art. 635 kc, to jest uprawnienia do odstąpienia od zawartej umowy, w przypadku opóźniania się przez kontrahenta z rozpoczęciem lub wykonaniem dzieła.

Odnosnie drugiego z kwestionowanych postanowień powód wskazał, iż umowa zawierana w oparciu o wzorce stosowane przez pozwanego jest umową o dzieło. Istotą zaś takiej umowy jest osiągnięcie umówionego przez strony rezultatu – w niniejszej sprawie: wykonawstwo oraz zamontowanie mebli na wymiar według pomiarów i

projektów ustalonych przy zawieraniu umowy. Strony tej umowy ustalają zatem precyzyjnie specyfikację mebli, w tym ich rodzaj (materiały użyte do ich wyprodukowania) oraz kolor. Omawiane postanowienie wzorca umowy wprowadza zaś do stosunku prawnego jednostronne uprawnienie po stronie przedsiębiorcy do zmiany materiałów, z których wykonane ma być dzieło i obowiązek przyjęcia takiej zmiany po stronie konsumenta. W ocenie powoda oczywistym jest, że powyższa zmiana może prowadzić do pogorszenia jakości świadczenia przedsiębiorcy oraz do wykonania dzieła niezgodnie z zamierzonym celem. Powód podkreślił, iż sytuacja wadliwego wykonywania dzieła przez przyjmującego zamówienie uregulowana jest w treści art. 636 kc. W takim wypadku zamawiającemu przysługuje szereg uprawnień, łącznie z prawem do odstąpienia od umowy, które w niniejszym przypadku – w wyniku wprowadzenia do wzorca umowy omawianego postanowienia – jest wyłączone. Zdaniem Prezesa Urzędu przedmiotowe postanowienie umowne wprowadza rozwiązanie, które nie tylko narusza powyżej powołany przepis kc ale stanowi również przejaw wykorzystania przez przedsiębiorcę przewagi kontraktowej, którą ten posiada nad konsumentami uwidaczniającej się w szczególności w sytuacji konieczności wpłaty przez zamawiającego zadatku, w wysokości, co najmniej 40% wartości dzieła.

Postanowienie z pkt 3 pozwu wypełnia w ocenie Prezesa Urzędu znamiona niedozwolonego postanowienia z art. 385³ pkt 2 kc. Prezes Urzędu wskazał, iż głównym zobowiązaniem przedsiębiorcy, w ramach stosunku prawnego kreowanego stosowanymi przez niego wzorcami umowy, jest wykonanie i montaż mebli według pomiaru. Podkreślił, iż okoliczności znaczące dla poprawnego dokonania montażu, takie jak wymiary pomieszczenia czy też usytuowanie przyłączy, ustalane są przez strony umowy, przy jej zawarciu. Tym samym przedsiębiorca posiada wszelkie dane niezbędne do prawidłowego wykonania swojego zobowiązania w zakresie montażu mebli. Wskazał również, iż zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 27 lipca 2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej i odpowiedzialności za produkt niebezpieczny oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176), który tu znajduje zastosowanie na podstawie odesłania zawartego w art. 627¹ kc., za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową uważa się również nieprawidłowości w jego zamontowaniu i uruchomieniu, jeżeli czynności te zostały wykonane w ramach umowy sprzedaży przez sprzedawcę lub przez osobę, za którą ponosi on odpowiedzialność albo przez kupującego według instrukcji otrzymanej przy sprzedaży. Wskazał, iż w niniejszym stanie faktycznym, na podstawie przytoczonych przepisów, J. H. powinien odpowiadać zatem za niezgodność dzieła z umową, która obejmuje również błędy w montażu wykonanych mebli. Wskazane powyżej postanowienie wzorca umowy wprowadza zaś sprzeczne z uregulowaniem ustawowym rozwiązanie, zgodnie z którym odpowiedzialność przedsiębiorcy jest wyłączona, gdy konsument nie był obecny przy montażu mebli. Takie rozwiązanie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i zmierza do zwolnienia się przez przedsiębiorcę z odpowiedzialności za nienależyte wykonanie zobowiązania w sytuacji, gdy odpowiedzialność taką powinien ponosić. Nałożenie na konsumenta obowiązku obecności przy czynnościach montażu nie ma racjonalnego uzasadnienia, skoro przedsiębiorca posiada wszelkie dane niezbędne do prawidłowego wykonania swej usługi. Tym samym, za rażąco naruszającą interesy konsumentów uznać należy regulację, która tylko od faktu nieobecności klienta przy czynności montażu uzależnia brak odpowiedzialności przedsiębiorcy za niezgodność dzieła z umową

Pozwany uznał powództwo w całości i wniósł o przeprowadzenie rozprawy pod jego nieobecność. Wskazał, iż dokonał stosownych zmian w kwestionowanych w pozwie zapisach i od dnia 18.10.2010r. stosuje już nowy wzór umowy o wykonanie i montaż mebli na wymiar

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył co następuje:

Bezspornym jest, iż pozwany w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywał przytoczone w pozwie postanowienia umowne. Pozwany temu nie zaprzeczył. Nie zarzucił też niezgodności cytowanych postanowień z treścią stosowanego wzorca umownego. W związku z tym, okoliczność tą na podstawie art. 230 k.p.c. należało uznać za przyznaną.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest, czy zawarte we wzorcach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi

obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Decydujące znaczenie dla abuzywności tych postanowień ma fakt, czy zostały uzgodnione w sposób indywidualny czy też zostały sporządzone wcześniej a następnie przedstawione konsumentowi do podpisania bez możliwości negocjacji.

Analizowane w sprawie postanowienia nie dotyczą głównych świadczeń stron. Pozwany nie twierdził też, iż postanowienie to było przedmiotem negocjacji z konsumentami.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego również jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami oraz rażące naruszenie interesów konsumenta. Istotą pojęcia dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka.

W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty, przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu równorzędnego partnera umowy jakim jest konsument. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można więc uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel – Wzorce umowne s. 360). Chodzi więc o działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k c uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k c Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków czy ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry w oderwaniu od konkretnych okoliczności stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy. – art. 385¹ § 4 k c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn nie spełnia przesłanek z art. 385¹ § 1 k c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Oceniając w świetle powyższego pierwsze z kwestionowanych w sprawie postanowień stwierdzić należy, iż ogranicza ono istotnie odpowiedzialność pozwanego względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania oraz przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy wypełniając tym samym znamiona z art. 385³ pkt 2 i pkt 9 kc.

W ocenie Sądu postanowienie tej treści uprawnia przedsiębiorcę do jednostronnej interpretacji umowy, a tym samym umożliwia mu zwolnienie się z obowiązku terminowego spełnienia świadczenia. Jak słusznie wskazał powód zwolnienie przedsiębiorcy z odpowiedzialności za nieterminowe wykonanie umowy z przyczyn „niezależnych od przedsiębiorcy” wprowadza konsumenta w błąd sugerując, iż za przyczyny „niezależne od przedsiębiorcy” uznać można nie tylko te, które powstały bez winy przedsiębiorcy, ale także te, za które powinien on ponosić odpowiedzialność (np. wycofanie się kontrahenta przedsiębiorcy z dostarczenia półproduktu). Powyższe stanowi niedozwoloną modyfikację ogólnych reguł odpowiedzialności za nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 i nast. kc). W szczególności postanowienie tej treści może prowadzić do zwolnienia się przez niego od odpowiedzialności za

zwłokę w wykonaniu zobowiązania, przewidzianej w art. 477 § 1 kc, czy też uniemożliwić konsumentowi wykonanie uprawnienia przewidzianego w art. 635 kc, to jest uprawnienia do odstąpienia od zawartej umowy, w przypadku opóźniania się przez kontrahenta z rozpoczęciem lub wykonaniem dzieła.

Odnosnie postanowienia kwestionowanego w punkcie drugim pozwu należy stwierdzić, iż umowa zawierana w oparciu o wzorce stosowane przez pozwanego jest, jak słusznie wskazał powód, umową o dzieło. Istotą zaś takiej umowy jest osiągnięcie umówionego przez strony rezultatu, czyli wykonanie oraz montaż mebli według pomiarów i projektów ustalonych przy zawieraniu umowy oraz z wykorzystaniem uzgodnionych w umowie materiałów. Omawiane postanowienie wzorca stwarza po stronie pozwanego jednostronne uprawnienie do wykonania dzieła z materiałów innych niż ustalone w umowie (co może skutkować istotnym obniżeniem jego jakości) i obowiązek przyjęcia dzieła przez konsumenta. Postanowienie tej treści pozbawia natomiast konsumenta możliwości skorzystania z uprawnień przysługujących mu na mocy art. 636 k.c.

Postanowienie z pkt 3 pozwu wypełnia natomiast znamiona postanowienia wymienionego w art. 385³ pkt 2 kc. albowiem uzależnia ono odpowiedzialność przedsiębiorcy za niezgodność dzieła z umową od obecności klienta przy montażu zamówionych mebli.

Zgodnie natomiast z art. 6 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej i odpowiedzialności za produkt niebezpieczny oraz o zmianie Kodeksu cywilnego za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową uważa się również nieprawidłowości w jego zamontowaniu i uruchomieniu, jeżeli czynności te zostały wykonane w ramach umowy sprzedaży przez sprzedawcę lub przez osobę, za którą ponosi on odpowiedzialność albo przez kupującego według instrukcji otrzymanej przy sprzedaży. Przedsiębiorca powinien zatem odpowiadać za niezgodność dzieła z umową, która zgodnie z cytowanym wyżej przepisem, obejmuje również błędy w montażu wykonanych mebli. Postanowienie tej treści należy uznać więc za sprzeczne z dobrymi obyczajami i zmierzające do zwolnienia się przez przedsiębiorcę z odpowiedzialności za nienależyte wykonanie zobowiązania.

Należy wyjaśnić, iż Sąd uwzględnił żądanie pozwu, pomimo wprowadzenia przez pozwanego stosownych zmian w treści wzorca, albowiem zgodnie z art. 479³⁹ z żądaniem uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolone można wystąpić również wtedy, gdy pozwany zaniechał jego stosowania, jeżeli od tego zaniechania nie minęło sześć miesięcy.

Na ocenę abuzywności analizowanych klauzul umownych nie miało wpływu złożenie przez pozwanego oświadczenia o uznaniu powództwa w tym zakresie. Zgodnie bowiem z przepisem art. 479⁴¹ kpc Sąd nawet w przypadku uznania powództwa, przed wydaniem wyroku obowiązany jest dokonać merytorycznej oceny kwestionowanego postanowienia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzając, że zakwestionowane postanowienia wzorca umownego stosowane przez pozwanego kształtują prawa konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. zakazał ich wykorzystywania w obrocie z konsumentami na podstawie art. 479⁴² k.p.c.

O wysokości wpisu od pozwu i obciążeniu nim pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010r. Nr 90, poz. 594).

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 i 99 k.p.c.

Publikację prawomocnego wyroku na koszt pozwanego zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ k.p.c.

SSO Witold Rękosiewicz